

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för Sociologi och arbetsvetenskap

Det primära övergreppet och de sekundära konsekvenserna

□ en studie om vikten av att förstå hur sexuella övergrepp skapar maktlösa situationer

Examensarbete för kandidat i Sociologi 15 hp
Författare: Hannes Edström & Lisa-Marie Magnusson
Handledare: Oskar Engdahl
Januari 2014

Abstract

Titel: Det primära övergreppet och de sekundära konsekvenserna - en studie om vikten av att förstå hur sexuella övergrepp skapar maktlösa situationer

Författare: Hannes Edström & Lisa-Marie Magnusson

Handledare: Oskar Engdahl

Examinator: Linda Soneryd

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: Januari 2014

Antal tecken inkl. blanksteg: 59417

Syfte och frågeställningar: Syftet var att genom sexuellt utnyttjade kvinnors erfarenheter av sin kontakt med formella stödinstitutioner skapa förståelse för vilka behov de upplever sig ha och huruvida dessa behov kan tillgodoses genom transformativ medling.

- Upplever respondenterna att de behov respektive begränsningar de har fått i samband med de sexuella övergreppen på ett adekvat sätt kunnat tillgodoses i kontakten med det formella stödet?
- Hur ser relationen hos våra respondenter ut mellan den maktlöshet som sexuella övergrepp innebär och den maktlöshet som kan uppstå i stödsökandet i form av sekundär viktimering?
- Kan den transformativa medlingen appliceras på de resultat som de första två frågeställningarna bringar och hur ställer sig respondenterna till användandet av denna metod?

Metod och material: Kvalitativa intervjuer, främst via e-post vilka delvis analyserats med kvalitativ innehållsanalys främst utifrån syftet och valda teorier.

Huvudresultat: Kvinnorna har i sin kontakt med det formella stödet försatts i maktlösa situationer kan detta leda till sekundär viktimering och därigenom förstärka deras begränsningar. Empatiskt bemötande är en viktig del i att förhindra detta. Vidare visar studien att transformativ medling vid sexualbrott kan tillfredsställa flera av de behov som kvinnorna upplevt.

Nyckelord: Sexuella övergrepp, medling, maktlöshet, sekundär viktimering

Förord

Att utföra den här studien har varit både lärorikt och skrämmande. Vi har genom tidens gång fått fördjupad insikt i det enorma efterarbete som krävs av enskilt utsatta individer i jakten på upprättelse och återtagandet av kontroll i det egna livet efter att ha blivit utsatta för sexuella övergrepp.

Vårt stora tack måste därför först och främst rikta sig till de modiga kvinnor vilka hjälpt oss bidra till kunskapsfältet, tack för ert kurage och styrka. Utan era berättelser hade denna studie inte kunnat göras, vi hoppas att vi har gjort er rättvisa. Ert deltagande bidrar till att minska skammen och nedtystandet kring sexuella övergrepp. Då två av er har uttryckt en önskan att inte vara anonyma har vi valt att ära detta och tacka er vid namn; Sara och Emmy.

Tack också till Oskar Engdahl för handledning och stöttning. Vi hoppas att du tycker om slutprodukten.

Göteborg , Januari 2014

Lisa-Marie Magnusson och Hannes Edström

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	5
2. Frågeställningar samt syfte.....	6
3. Metod.....	7
4. Teori samt tidigare forskning.....	9
4.1 Sexuella övergrepp.....	10
4.2 Maktlöshet.....	10
4.3 Trauma som följd av maktlöshet.....	12
4.4 Coping.....	13
4.5 Formellt samt Informellt stöd.....	13
4.6 Sekundär viktimisering.....	14
4.7 Att äga sin konflikt.....	14
4.8 Transformativ medling.....	15
4.8.1 Den transformativa medlingens byggstenar:.....	16
4.8.2 Varför medling?.....	16
4.8.3 Medling i Danmark.....	17
5. Resultat och analys.....	18
5.1 Kontrollbehov och Social kontakt.....	18
5.2 Gemenskap, förståelse och empati.....	19
5.3 Rädslan att bli definierad.....	20
5.4 Diagnoser.....	20
5.5 Brister och tillgångar i det formella stödet.....	21
6. Analys och resultat.....	23
6.1 Den utsattas maktlöshet och dess effekter.....	24
6.2 Hur den sekundära viktimiseringen skapar behov.....	24
6.3 Att äga sin konflikt genom transformativ medling.....	25
7. Slutdiskussion.....	27
8. Referenslista.....	30
9. Bilagor.....	32
9.1 Populärvetenskaplig framställning.....	32
9.2 Appendix 1 - Förfrågan.....	33
9.3 Appendix 2 - följbrev för mail intervju.....	35

1. Bakgrund

Våldtäkter, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp är en del av vardagen för alltför många, allt som oftast är det barn och kvinnor som faller offer. Många som utsätts för sexuella övergrepp får traumatiska upplevelser och tvingas (över)leva med allvarliga psykiska problem under större delen av sina liv. Den totalt maktlösa situation de tvingats till sätter sina spår, det finns många hemska historier att lyssna till och det slutar aldrig skära i hjärtat. Ett citat som fastnade från all litteratur vi läst in var: *“Under många år fick jag orgasm bara om jag upprepade tyst för mig själv: Slå mig, pappa, slå mig!”* (Jeffmar 1994:55). I den här studien är författarnas fokus inte explicit de sexuella övergreppen, utan vad som händer efteråt, i de utsattas sökande efter hjälp, stöd och upprättelse. Tyvärr ser verkligheten bister ut när det kommer till hur dagens samhälle bemöter dessa sökande kvinnor. Det är inte ovanligt att de känner sig ifrågasatta, kränkta eller på andra sätt maktlösa i sin kontakt med olika samhällsorgan och risken är då stor att de upplever en ytterligare traumatisering, så kallad sekundär viktimering (Campbell & Raja 1999; Sexualbrottsofferutredningen 2005).

Det är otvivelaktigt att det krävs fungerande arbetssätt, varför denna studie avser skapa en förståelse för kvinnors situation i livet efter sexuella övergrepp. Att förstå kvinnornas behov och huruvida de upplever dessa tillfredsställda är första steget i att faktiskt försöka förstå hur samhället ska kunna bemöta dessa behov på ett gott sätt. Av vikt anser vi vara att undersöka om och i så fall hur relationen ser ut mellan traumat från de sexuella övergreppen och den ytterligare traumatiseringen som den sekundära viktimeringen skapar, detta genom att förstå situationerna utifrån den utsattas maktlösa position. Genom intervjuer med sexualbrottsutsatta kvinnor hoppas vi kunna se vilka resurser som behövs för att på ett tillfredsställande sätt kunna bemöta de behov som finns. Delvis för att förstå vilka effekter stödet kan få när det inte sker på ett tillfredsställande sätt och vad som skapar detta, men också för att undersöka om specifika arbetsmetoder kan tillgodose de behov som finns.

Ett arbetssätt som har visat goda resultat vid sexualbrott i bland annat Danmark är transformativ medling (Madsen 2005:53; Sexualbrottsofferutredningen 2005:99). Det tål att reflekteras över att skillnaderna mellan den transformativa medlingen och

medlingen av det slag som används i Sverige kan vara en orsak till varför det i dagsläget anses kontroversiellt med medling vid sexualbrott med hänsyn taget till brottets känsliga art (Odén 2007:28). Vi kommer att utveckla skillnaden mellan dessa medlingsmetoder och specifikt beskriva den transformativa medlingen mer djupgående i teorikapitlet. Vi avser med hjälp av den ovanstående logiken, alltså att se till de behov som kvinnorna upplever och genom att utröna vad i det stödet de fått som lett till den sekundära viktimiseringen undersöka huruvida den transformativa medlingen är en bra arbetsmetod vid sexuella övergrepp. Vi kommer även i detta resonemang använda oss av respondenternas egna åsikter rörande den transformativa medlingen. Det är delvis också på grund av kontroversen kring medling vid sexualbrott som vi anser det vara av vikt att utföra studier som denna.

2. Frågeställningar samt syfte

- Upplever respondenterna att de behov respektive begränsningar de har fått i samband med de sexuella övergreppen på ett adekvat sätt kunnat tillgodoses i kontakten med det formella stödet?
- Hur ser relationen hos våra respondenter ut mellan den maktlöshet som sexuella övergrepp innebär och den maktlöshet som kan uppstå i stödsökandet i form av sekundär viktimisering?
- Kan den transformativa medlingen appliceras på de resultat som de första två frågeställningarna bringar och hur ställer sig respondenterna till användandet av denna metod?

Syfte

Syftet är att utifrån kvinnors berättelser om erfarenheter i samband med hjälp- och stödsökande efter sexuella övergrepp skapa en förståelse för vilka behov de upplever sig ha. Därifrån avser vi undersöka hur olika situationer av maktlöshet påverkar varandra, från de primära övergreppen till den potentiellt sekundära viktimiseringen i samband med stödsökandet. Genom att göra detta vill vi skapa förståelse för vad som har påverkat våra respondenters upplevda behov och därigenom se huruvida den transformativa medlingen kan vara en användbar arbetsmetod för att tillgodose en del

av de behov respondenterna upplevt. Vi menar det vara relevant att belysa respondenternas egna uppfattningar kring den transformativa medlingen på grund av den kontroversiella status som medling vid sexualbrott har i Sverige.

3. Metod

Vi har utfört kvalitativa forskningsintervjuer bestående av fem deltagare. Metodvalet är gjort utifrån problemområdet och våra frågeställningar. Vi intresserar oss för att förstå hur enskilda individers livsvärldar ser ut efter sexuella övergrepp och på så sätt har vår studie ett hermeneutiskt angreppssätt (Hartman 2004:186). Inledningsvis kontaktade vi ordföranden för ett stödcenter för kvinnor vilka blivit utsatta för sexuella övergrepp. Vi förklarade vårt syfte och problemområde, vilket i arbetets början skiljde sig något från hur det nu ser ut då det hade en än starkare tonvikt på medling. Vi bad ordföranden passera förfrågan om deltagande vidare till de kvinnor som besöker centret. Vi bemöttes med skepsis, dock beslutades att ordföranden i samråd med övriga styrelsemedlemmar skulle komma fram till ett gemensamt beslut gällande att skicka förfrågan vidare. Med tidsaspekten i åtanke valde vi att gå vidare på annat sätt för att säkerställa möjligheten att fånga upp intervjupersoner. På grund av det för oss något oväntade motstånd vi mötte valde vi här att tona ner vikten av medling en aning i våra frågeställningar. Efter en tid återkopplade ordföranden för stödcentret och meddelade oss att styrelsemedlemmarna gemensamt beslutat att med hänsyn till ämnets känslighet låta bli att skicka ut vår förfrågan.

Utöver den inledande kontakten med stödcentret har vi använt oss av Internet där vi fann en mötesplats för samma målgrupp samt ytterligare en mötesplats men av mer generell art. Vi inledde med att starta en offentlig tråd på båda forumen där studien och dess syfte beskrevs samt att vi var i behov av respondenter för intervjuer. Vi insåg snart att detta inte räckte och sände därför ut en förfrågan till enskilda individer på den förstnämnda mötesplatsen och bad eventuella respondenter återkomma för vidare information. Därefter inväntades svar (se appendix 1). Vi valde personer att skicka till utifrån hur aktiva de varit under den senaste tiden på mötesplatsen. Känsligheten i studiens problemområde gjorde att vi valde tre olika sätt att erbjuda intervjun på; klassiskt fysiskt intervju, via Skype (med eller utan video, med röst eller skrivandes) eller via e-post. Detta föll sig också naturligt då vi inte visste hur den geografiska

spridningen av respondenterna såg ut. Genom att erbjuda en valfrihet i hur det praktiska utförandet av intervjun skulle se ut har vi utövat ett moraliskt forskningsbeteende och även följt den etiska principen om fördelaktighet. Detta eftersom det yttersta beslutet på intervjuutformningen överlätits till varje enskild respondent och valfriheten minimerar risken för att respondenterna skall ta skada av att delta i vår undersökning (Kvale 1997:110-111). Vi är dock medvetna om att bristen på face-to-face interaktion vid majoriteten av våra intervjuer potentiellt kan innebära ett problem både gällande efterföljandet av moraliskt forskningsbeteende men också ett potentiellt ifrågasättande av studiens trovärdighet. Detta givet bristen på möjligheten att avläsa kroppsspråk vilket utesluter möjligheten att se respondenternas reaktion på frågorna, vilket i sin tur kan ha inneburit att frågor har ställts trots att respondenten funnit dem obehagliga. Vidare har vi inte haft möjlighet att utläsa hur de reagerat och kan därför inte ta med detta i våra resultat, vilket skulle kunna betyda att det finns en möjligheten att de skriftliga intervjuernas innebörd feltolkats. Vi menar dock att vi fått fram en empiri vilken är högst trovärdig då vi genomgående givits möjlighet att ställa följdfrågor till våra respondenter och därigenom kunnat klara upp potentiella feltolkningar. Härigenom har vi alltså anskaffat oss ett material vilket är att förstå som fylligt och dynamisk nog att kunna kategoriseras som livsvärldsorienterat trots att intervjuerna de facto skett via e-post. (Kvale 1997:208-209)

Alla fem respondenter kom vi i kontakt med via internet, fyra av dem valde e-post och en valde Skype. Den senare hade dock kunnat tänka sig fysisk intervju men då avståndet var för stort och tiden för knapp fick detta bli ett gott alternativ. Intervjun utfördes med videokamera men utan ljud, alltså skrivandes. Skype-intervjun gav en möjlighet att läsa kroppsspråk. Denna interaktion gav en ytterligare dimension till det insamlade materialet vilket förstås varit givande. Vi tror dock inte, trots brist på möjlighet att läsa kroppsspråk vid e-postintervjuerna att dessa genererat mindre värdefull eller trovärdig information då vi varit noga med att ställa följdfrågor. Ett frågeformulär med tillhörande missivbrev skickades till respondenterna via e-post, även den som valt Skype (se appendix 2). Vidare har intervjufrågorna varit utformade så att vi skall kunna utvinna mesta möjliga kunskap ur våra respondenters svar samtidigt som vi varit noggranna med att lyfta fram att det är frivilligt hur mycket eller lite en besvarar frågorna (om alls). Alla fyra forskningsetiska principer har

efterföljts (Vetenskapsrådet 2002), två respondenter har dock önskat att vara namngivna varför vi väljer att ära dessa med namn i förordet. Det sätt vi försökt få kontakt med potentiella respondenter på är det enda vi haft möjlighet att påverka. I övrigt är vårt urval självselekerande, detta skall tas i särskild beaktande då det kan ha påverkan på utfallet i studien.

Efter hand blev vi kontaktade av ytterligare några kvinnor som var intresserade av att delta. Dessvärre hade tiden gjort sig påmind och möjlighet fanns inte längre att intervjua dessa. Detta gör oss än mer säkra på att ytterligare studier inom området bör göras. Det skall tilläggas att då vi berör ett område med ett brett spektrum av utsatta har vi valt att begränsa oss till att titta på kvinnors upplevelser av att ha blivit utsatta för sexuella övergrepp. Mäns upplevelser är således inte inkluderade i vår studie.

Då vårt insamlade material till stor del bestått av text valde vi att inleda med en kvalitativ innehållsanalys för att utifrån vårt syfte skapa en överblick av hur våra respondenter förhöll sig till varandra (Bergström & Boréus 2005:43-44), vi har egentligen inte räknat någonting, snarare har vi letat efter mönster, likheter och skillnader och utifrån dessa tematiserat. Vi använde oss av enkla färgscheman där varje respondent fick en färg. När vi sedan gick igenom intervjuerna och strukturerade upp dem i olika kategorier kunde vi enkelt se skillnader samt likheter bland respondenterna. Vi delade delvis upp intervjuerna för att se hur väl vi skulle kategorisera på liknande sätt samt att se vad i materialet som skulle visa sig svårt att placera. Genom denna process arbetade vi om och förbättrade kategorierna och kände oss slutligen nöjda med att de fångade det vi sökte på ett bra sätt. I mångt och mycket har vi utgått från våra frågeställningar för att strukturera upp resultaten, men även utifrån valda teorier. Flera av dessa teorier har redan nämnts och samtliga kommer tas upp mer ingående i nästa kapitel. Det teoretiska ramverket hjälpte oss inte bara i kategoriserandet och strukturerandet av materialet utan också i analysen, speciellt när det kom till att se hur olika situationer som kategorierna beskriver potentiellt påverkar varandra.

4. Teori samt tidigare forskning

Det teoretiska avsnittet kommer inte att vara direkt uppdelat mellan teori och tidigare forskning, det kommer istället att följa en ordning vi anser vara logisk för våra

frågeställningar. Det kommer inledas med en kortare beskrivning om begreppet sexuella övergrepp. Därpå följer teorier kring makt för att förstå de maktlösa situationer som utsatta kvinnor hamnar i och hur dessa situationer kan påverka varandra, detta avslutas i både forskning samt teorier kring trauma. Efter detta följer ett stycke om coping och olika sätt som människor hanterar stress och andra traumatiska upplevelser på, här återfinns en uppdelning av stöd i informellt samt formellt. Som tidigare nämnts kan stödsökande riskera att leda till ytterligare traumatisering, vilket för oss in på forskning som behandlar sekundär viktigmisering. På grund av denna problematik tar vi sedan upp kritik mot delar av det formella stödet genom teorier om hur en blir fråntagen rätten att äga sin konflikt och vilka konsekvenser detta kan medföra. Slutligen presenteras den transformativa medlingen som ett arbetssätt som kan bemöta denna kritik.

4.1 Sexuella övergrepp

Som nämnts berör vårt problemområde hur livet ser ut efter sexuella övergrepp, det är därför av vikt att diskutera hur övergreppen definieras dels generellt men också hur vi avser använda det. Många som själva blivit utsatta menar att de har dåliga kunskaper om huruvida deras egna upplevelser kan kategoriseras som sexuella övergrepp. Samhällets bristande förmåga att klart och tydligt definiera sexuella övergrepp på ett tillfredsställande sätt gör alltså att kvinnor, framförallt unga, har svårt att veta hur de ska uppleva situationen och härigenom skapas känslor av tvivel och skuld hos den utsatta (Sexualbrottsofferutredningen 2005:46; Pedersen 2011:162-163). Utifrån detta kommer det i den här studien ändvändas en bred definition av begreppet sexuella övergrepp, detta då sexuella övergrepp kan se ut på så många olika sätt (Pedersen 2011:163). Vi menar i korthet att sexuella övergrepp kan förstås som sexuella handlingar som utförs gentemot någon, emot deras vilja. Det skall även lyftas fram att vi refererar till kvinnor som blivit utsatta för sexuella övergrepp på ett flertal sätt och vi vill tydliggöra att det ena inte nödvändigtvis utesluter det andra. Vi benämner dem (*sexualbrotts*)*utsatta*, *traumautsatta*, *maktlösa*, *konfliktägare* och även *parter i konflikt*. I enstaka fall benämner vi dem *offer*.

4.2 Maktlöshet

Det finns många sätt att förstå den underlägsna maktposition som ett sexuellt övergrepp innebär. Eftersom denna studie inte enbart intresserar sig för

övergreppssituationen utan även de situationer av sekundär viktimisering som kan ske och framförallt hur dessa olika situationer påverkar varandra har vi valt teorier kring makt som vi anser hjälper oss med detta. Dessa teorier må vara en smula kontroversiella i studier med problemområden av den här typen, vi anser dock att problemområdet inte far illa av nya infallsvinklar, tvärt om. Vi anser att vi genom detta val kan belysa och förstå problematiken på ett annorlunda sätt och förhoppningsvis leda forskningen framåt. Genom en kortare historisk exposé kommer vi generera en definition av maktlöshet som först förklarar själva övergreppssituationen, den kommer vidare hjälpa oss att påvisa hur den ena maktlösa positionen dels påverkar och dels skapar nästa. Dessutom kommer vi använda teorier kring makt för att kunna förstå och förklara hur den som har utsatts för sexuella övergrepp fortsätter att befinna sig i underlägsna maktrelationer i sin kontakt med sin omvärld, med vårdinrättningar, rättsystemet och andra stödfunktioner. Det är i dessa kontakter mindre tydligt vem som är den andra parten i jämförelse med övergreppssituationen, detta är också mindre viktigt då fokus ligger på den utsatta och den upplevda maktlösheten. Vilka de andra aktörerna i relationen är menar vi vara mindre intressant.

I en situation av sexuella övergrepp är den som utsätts alltid underlägsen den andre. Ett sätt att beskriva detta på är ”*A has power over B to the extent that he can get B to do something that B would not otherwise do*” (Dahl 1957:202-203). Detta kan tydligt relateras till övergreppssituationen, där den utsatta berövas sin autonomi genom att förövaren tvingar den till något som den inte vill. En poäng som Dahl (1957) kritiserades för att ha förbigått var att även en icke-handling är en handling, Bachrach & Baratz (1962: 949) menar således att A har makt över B i den mån hen kan förhindra B att göra något som B annars hade gjort, de poängterar också att A inte behöver ha ett medvetet syfte att inskränka på Bs frihet. Här upplevs maktlösheten till exempel mellan och efter övergreppen, genom att den utsatta att inte våga anmäla eller på annat sätt offentliggöra övergreppen.

Lukes kritiserar båda de tidigare definitionerna och menar att ytterligare aspekter krävs, ”*he also exercises power over him by influencing, shaping or determining his very wants*” (1974:22). En stor poäng Lukes (1974:24) gör är att den som utsätts för denna typ av makt inte nödvändigtvis uttrycker klagomål angående sin begränsning

eftersom den inte kan föreställa sig något annat alternativ. Det kan ta tid innan någon som blivit utsatt för sexuella övergrepp kan möta och acceptera det som hänt. Under den tiden och även efteråt påverkas den utsattas behov av övergreppen och därmed även vad hen vill i livet. Därför menar vi att den som blivit utsatt för sexuella övergrepp på grund av sin maktlöshet kan fortsätta att påverkas. Det börjar här bli luddigt vem som är den andra aktören i relationen, troligtvis är det en komplex situation med flera påverkningslinjer samtidigt, tidigare förövare, samhälle och andra inblandade. Det är här inte längre frågan om att förövaren eller någon annan aktör nödvändigtvis kan gagna något från relationen, det handlar mer om den utsattas maktlöshet. Morriss (1987:41) poängterar just detta, att det problematiska med att vara maktlös inte nödvändigtvis måste innebära att någon annan har makt över dig, det problematiska med att vara maktlös är just att du är maktlös. När denna maktlöshet påverkas av att vi ingår i sociala system och individens situation skulle ändras om sociala fenomen ändrades är detta skäl nog att fördöma samhället. Det räcker med att ett system kan förbättras, huruvida någon avsåg skadan eller kan tjäna något på den är irrelevant.

4.3 Trauma som följd av maktlöshet

För att förstå hur de maktlösa situationer som sexuella övergreppen innebär fortsätter att styra de utsattas liv, även efter att övergreppen har slutat kommer vi benämna dem som traumatiska upplevelser. Flertalet studier som gjorts på området sexuella övergrepp kan konstatera att de individer som blivit utsatta upplever en traumatisering till följd av händelsen. Traumatisering kan yttra sig på en mängd olika sätt men en mycket vanlig konsekvens är att den utsatta blir lidande av Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). (Carlsson 2009; Pedersen & Stormhøj 2011:28 ff). Att få fastställda diagnoser kan förstås som en del av det formella stödet, med syfte att kunna tillhandahålla adekvat hjälp. Denna studie kommer dock inte lägga huvudsakligt fokus på psykologiska kvarvarande effekter av trauman utan snarare hur de både uppstår ur maktlösa situationer och leder till ytterligare känsla av maktlöshet. Författarna tar sig an definitionen av trauma vilken lyder ”*..a violently produced wound and as an emotional shock with a lasting effect*” (Allen 2005:4). Detta bekräftar även vikten av att se traumat som en följd av den maktlösa situation som bidrar till den emotionella chocken.

4.4 Coping

Då vår studie lägger stor tyngd på att belysa den maktlöshet som skapas i samband med sexuella övergrepp är det viktigt att belysa att när den som blivit utsatt påverkats emotionellt (och kanske också fysiskt) tvingas hon skapa ett sätt att handskas med sitt trauma. Det sätt på vilket detta görs kallas coping och är ett sätt att skapa strategier för att klara sig igenom livets alla skeenden och de stressrelaterade vardagshändelser som hör till. En copingstrategi kan exempelvis vara att söka hjälp och socialt stöd hos andra. Det finns en utbredd uppfattning om att en god tillgång till socialt stöd och därigenom en upplevelse av att ha blivit hörd och stöttad bidrar till att underlätta och minska de negativa psykologiska effekter ett trauma innebär (Eckenrode 1991:4).

I en amerikansk litteraturstudie skriver McCart et al. (2010:198-199) om hur brottsoffer generellt söker stöd och hjälp, de menar att trauman som härrör ur brottssammanhang skiljer sig mot andra *individuella trauman* i det avseendet att det ofta är skapat av en medveten handling från gärningspersonen, dessutom finns det unika coping-möjligheter genom upprättelse som inte finns tillgängligt vid exempelvis förlust av närstående.

4.5 Formellt samt Informellt stöd

McCart et al. (2010:198-199) delar upp coping strategier i två delar, *formellt* samt *informellt* stöd, där det formella stödet är utbildad personal inom till exempel hälso-sjukvård eller polismyndigheten och det informella stödet är medlemmar av informella sociala nätverk, så som familj, vänner och bekanta. Studien visar att brottsoffer generellt i tämligen låg utsträckning uppsöker formellt stöd, när de listar olika typer av brottsoffer kommer sexualbrott långt ner på listan. Detta har även fastställts i Sverige av Sexualbrottsofferutredningen (2005:31) som bland annat påvisar att endast mellan 10-20 % av alla sexualbrott anmäls till polisen. McCart et al. (2010:199) menar att till skillnad från det formella stödet så söker brottsoffer i större utsträckning stöd i informella sammanhang, detta tenderar också att vara mer tillfredsställande än det formella. Intressant för vår studie är att informellt stöd är förenat med bättre psykologisk anpassning efter våldtäkt än andra formella källor.

Vi kommer i vår studie behandla båda typerna men främst fokusera på det formella stödet, detta på grund av de unika möjligheterna till upprättelse. Vi finner det formella

stödet relevant att fokusera på då forskningen visar att trots de möjligheter till upprättelse som ges i det formella stödet är det i huvudsak det informella stödet som är mest tillfredsställande. Dessutom ställer vi oss bakom Morriss (1987) resonemang om när samhället kan sägas vara ansvarigt och menar att de studier som påvisar sekundär viktimisering motiverar att det formella stödet torde studeras.

4.6 Sekundär viktimisering

Studier visar att kontakten mellan den stödsökande och det formella stödet kan ha stor inverkan på hur personer som blivit utsatta för sexuella övergrepp upplever sin bearbetningsprocess av traumat. Om det stöd som tillhandahålls är adekvat, empatiskt och stöttande kan det formella stödet hjälpa till i coping-processen. Om den sökande däremot inte erhåller adekvat stöd utan blir behandlad okänsligt så kan det formella stödet istället intensifiera den utsattas känsla av maktlöshet, skuld och skam. Det posttraumatiska stödsökandet kan bli till en “andra våldtäkt”, en sekundär viktimisering till det ursprungliga traumat. (Campbell 2008:703)

I Sverige finns studier som tydligt påvisar att den sekundära viktimiseringen är ett problem, Sexualbrottsofferutredningen (2005:52-65) skriver att de som blivit utsatta ofta känner rädsla gentemot förövaren eller dennes umgänge, men även en rädsla för hur en ska bli mottagen av hälso- och sjukvård samt inför själva rättsprocessen, speciellt den ofta långa tidsaspekten för rättsprocessen är ett problem. Även de som faktiskt har anmält och därmed blivit en del av rättsprocessen känner sig ofta kränkta och ifrågasatta i sin kontakt med olika samhällsorgan.

Ytterligare en konsekvens av ett sexuellt övergrepp vilket Pedersen & Stormhøj (2011:30) belyser är hur utsatta kvinnor tenderar att isolera sig själva och därigenom inte längre kan delta i olika typer av sociala sammanhang och aktiviteter på ett sådant sätt de skulle önska vilket de finner vara en begränsning för att kunna leva det liv de önskar.

4.7 Att äga sin konflikt

Vi har konstaterat att traumautsatta individer tenderar att coping med sin problematik genom att söka stöd på olika sätt, dels informellt men också formellt. I föregående avsnitt beskrevs hur kontakten med det formella stödet kan få negativa konsekvenser

när det inte sker på ett adekvat sätt utan istället leder till sekundär viktisering. Med anledning av detta tar vi upp Christies (1977) teori rörande vikten av att äga sin konflikt vilken problematiserar det formella stödet som erbjuds till brottsutsatta individer. Vi använder teorin för att belysa vårt problemområde; brister i det formella stödet för sexualbrottsutsatta kvinnor. Christie (1977) menar att de parter (den utsatta och den som utsätter) vilka är involverade i en konflikt är benägna att "lämna över" den till andra aktörer för att lösa den, således äger de alltså inte längre sin konflikt. Han uttrycker att detta sätt att gå tillväga inte i egentlig mening kan skapa tillfredsställelse hos enskilda individer eftersom de fråntas rätten att själva kontrollera händelseförloppet och det explicita innehållet i konflikten ifråga. De ursprungliga konfliktägarna blir distanserade.

Det problematiska är inte bara att parterna inte längre äger sin konflikt utan också att den part som representeras av staten (i huvudsak den brottsutsatta) är såpass representerad att hon är fullkomligt distanserad från sin egen konflikt. Det som alltså ledde henne hit från allra första början har nu fråntagits henne helt. Christie (1977) har alltså applicerat sina tankar på det specifika formella stödet som återfinnes i rättsväsende, författarna i den här studien menar dock att denna teori även är applicerbar på annat formellt stöd såsom sjukvård och psykiatri. Detta kommer vi att lyfta fram och tydliggöra ytterligare i vår analysdel.

4.8 Transformativ medling

I den här studien berör vi maktlöshet och dess konsekvenser för kvinnor vilka blivit utsatta för sexuella övergrepp. Vi konstaterar att utsattheten som sådan genererar en kontrollförlust, detta gäller alltså både övergreppen och den sekundära viktiseringen och skapar en traumatisering hos den utsatta. För att kunna handskas med sitt trauma måste en utveckla relevanta copingstrategier. Vi har tidigare anslutit oss till Christies (1977) tankar rörande det formella stödets brister när det kommer till att låta den brottsutsatta ha rättighet att ta del av och äga sin egen konflikt. Vi väljer nu att lyfta fram transformativ medling som ett naturligt avslut på teoriavsnittet och som en potentiell lösning på problemet, utan att för den saks skull mena att medlingen ensam kan lösa problematiken som återfinns i det formella stödet. Medling kan heller inte lösa alla trauman som skapas i samband med sexuella övergrepp.

De studier som gjorts med fokus på personer vilka deltagit i medling som åtgärd mot brott i Sverige har påvisat ett positivt resultat. Det skall dock klargöras att dessa medlingssituationer inte är av det transformativa slaget, utan istället varit av den mer lösningsorienterade medlingstypen (BRÅ 2000:6). Inte heller har de behandlat brott som faller in under rubriken sexuella övergrepp. I de studier som utförts i Sverige uppgav respondenterna att de i medlingssituationen inte känt sig rädda för gärningsmannen men att de däremot känt sig nervösa inför själva mötet. Den generella uppfattningen har dock varit att medlingen varit en positiv upplevelse (BRÅ 2000:4).

Författarna tar dock avstånd från en medlingsattityd med fokus på avtal och överenskommelse som ingångspunkt. Detta för att vi föreställer oss att ett sådant sätt att angripa problemet bidrar till en sekundär viktigmisering av den brottsutsatta. Den medlingstyp som vi alltså istället väljer att ta upp är den transformativa medlingstypen, vilken har utvecklats av Bush & Folger, vilka menar att konflikt kan förstås som "*en kris i interaktionen mellan två eller fler personer*" (2010:3). Vi kommer fortsättningsvis att ibland benämna den transformativa medlingen som medling för att underlätta och eftersom det i denna studie är den vanliga typen. Den medlingstyp som används i Sverige kommer att benämnas på sådant sätt att det blir tydligt att den åsyftas.

4.8.1 Den transformativa medlingens byggstenar:

- Att transformera konflikt
- Att återupprätta individers värde och styrka (*empowerment*)
- Att väcka erkännande, förståelse eller empati för situationen eller den andres åsikter (*recognition*)

4.8.2 Varför medling?

Den transformativa medlingsmetoden bygger på respekt och har som grundidé att människan har en förmåga att bestämma över sitt liv och viktiga livsfrågor (Bush & Folger 2010:4). Häri ingår alltså hur varje enskild individ förhåller sig till det själsliga efterarbete som förmodas behöva göras efter att ha varit en del av en konflikt. Medlingen tillhandahåller de verktyg individen behöver för sin bearbetningsprocess. Tidigare har medlingen bara behandlat empowerment och recognition till liten del. Bush och Folger (2010:27, 37) skriver att om en lägger en mer metodisk och

betydande del på dessa två dimensioner så kan konfliktinteraktionen förvandlas till en positiv och konstruktiv social kraft och därigenom kan människor förmås samspela med varandra med både tilltro till sig själva samt empati till andra. Vidare menar de också att medling kan hjälpa till och förvandla samt stärka kvalitén på sociala interaktioner och på sikt också kunna påverka sociala institutioner. Genom den transformativa medlingen kan kontrollen återtas och en vision om ett fullgott liv kan uppnås.

Huvudintresset i den transformativa medlingen ligger inte i att uppnå överenskommelser mellan parterna, dock menar på Bush och Folger (2010:187) att överenskommelser kan uppstå som en positiv effekt av att fokus läggs på empowerment och recognition. Det tål att poängteras att det alltså inte är medlarens uppgift att lösa konflikten utan snarare att medlaren i egenskap av sin position skall hjälpa de involverade parterna att på bästa sätt komma fram till en lösning på problemet. Detta är också varför vi menar att medling är relevant för att återta ägandet av sin konflikt.

4.8.3 Medling i Danmark

Madsen som varit en av de stora drivkrafterna i Danmark bakom anförandet av medling vid sexualbrott vill dock problematisera ordet medling då hon menar att ett sådant ord lätt associeras med att uppnå kompromiss eller att bli vänner igen vilket alltså inte är vad som är huvudfokus i en medlingssituation vid sexualbrott. Den medlingsmetod som används i Danmark vid just sexualbrott är starkt influerad av den transformativa medlingen och skiljer sig därmed från den mer lösningsorienterade medlingstyp (Madsen 2005:28-29). Danmark uppvisar goda resultat på vad medling vid sexuellt utnyttjande kan bidra till när det handlar om de utsattas väg tillbaka genom bearbetning och förmåga att skapa empowerment (Pedersen 2011:10-11). Pedersen (2011) har utfört en betydelsefull studie om kvinnors upplevelser av medling med sin gärningsman vilken bidragit till empirin i området. Studien bygger på en undersökning vilken tar avstamp i 40 psykologsamtal och intervjuer av 15 olika kvinnor där deras personliga perspektiv och erfarenheter av att ha blivit sexuellt utnyttjade lyfts fram.

5. Resultat och analys

Vi har valt att dela upp resultat och analys i två separata kapitel, detta trots att det förekommer analytiska inslag i resultatet och vice versa. Vår tanke var först att ha ett gemensamt kapitel men då detta blev väldigt långt ansåg vi att det skulle bli enklare om de delades upp, således är detta kapitel döpt till *Resultat och analys* och nästkommande till *Analys och resultat*. Vi har stävat efter att behandla frågeställningarna i tur och ordning. Det kommer dock ske naturliga överlappningar eftersom de går in i varandra.

Kapitlet är baserat på de teman som skapades i intervjustruktureringen och kommer i första hand besvara den första frågeställningen. Det första avsnittet består av två teman som vi valt att lägga under samma rubrik, dessa är *kontrollbehov* och *social kontakt*, detta eftersom de problem med sociala kontakter som kvinnorna skriver om härrör från deras kontrollbehov. Återstående avsnitt i detta kapitel innehåller varsitt tema där nästa beskrivs med tre ord, *gemenskap, förståelse och empati*. Nästföljande avsnitt tar upp *rädslan att bli definierad*, vilket vi ser som en effekt som kan återkopplas till huruvida behoven som föregående tema beskriver blir uppfyllda eller ej. Därefter kommer temat *diagnoser*, att diagnostisera människor är en del av det formella stödet. Slutligen behandlas respondenternas upplevelser av sin kontakt med det formella stödet, temat kallar vi *brister och tillgångar i det formella stödet*.

5.1 Kontrollbehov och Social kontakt

I detta avsnitt tar vi upp att våra resultat visar att alla respondenter efter sina övergrepp har ett stort kontrollbehov. Resultaten visar också att alla kvinnorna uttrycker att deras tilltro till människor skadats efter övergreppen och att kontroll till viss del återtas genom avståndstagande och distansering till andra människor.

Respondenterna berättar hur behovet av att kunna styra sina sociala kontakter är stort och att det är ytterst få människor vilka tillåts träda in i den närmsta kretsen. Författarna har genom den insamlade empirin tolkat detta förfarandet vara gjort med hänsyn taget till den egna integriteten, majoriteten av de intervjuade upplever dock att det begränsar dem i stor utsträckning. En av de intervjuade kvinnorna berättar hur hon ofta på grund av rädsla, låter bli att följa med på saker som hon egentligen tycker

skulle varar roligt. Hon uttrycker detta vara en konsekvens av den sociala fobi hon utvecklats till följd av övergreppen och som periodvis är ett svårt problem för henne. Här överensstämmer våra resultat med Pedersen och Stormhøjs (2011) vilket belyser kvinnors upplevda begränsningar av att kunna delta i ett fungerande socialt liv.

Flera av respondenterna hyser rädsla och misstänksamhet mot andra människor. En informant uttrycker att *"om någon i ens egna familj kan skada en på det sättet - vad tusan kan inte omvärlden göra då?"* som svar på frågan om övergreppen påverkat hennes förmåga att skapa nära relationer. Tankar som är gemensamma för dem alla är att känslan av att inte kunna lita på människor bidrar till isolering och ensamhet. Denna rädsla och misstanke finns mot alla människor men riktas framförallt mot män. En av de intervjuade berättar att (hon) *"fortfarande är rädd att vara ensam med män som jag vet, eller är osäker på om har ett sexuellt eller romantiskt intresse för mig."* En annan säger att (hon) *"har haft en enorm rädsla för män (fortfarande till viss utsträckning), har inte kunnat vara själv i något rum med en man, främmande eller välkänd, jag har haft otroligt mycket ångest genom åren och alltid fokuserat på att kunna lämna den fastighet jag har tagit mig in i. Jag har inte kunnat krama män. Alls. Tanken har gett mig panik och i somras var det faktiskt första gången jag vågade stå själv och prata med en bekant man och vara närmare än två meter."*

5.2 Gemenskap, förståelse och empati

Ett annat behov som studiens informanter har gemensamt är något vi väljer att kalla gemenskap, förståelse och empati. Detta avsnittet visar på hur respondenterna upplever dessa behov samt hur det överensstämmer med de behov som både Campbell (2008) och Eckenrode (1991) menar behöver tillfredsställas för att läkandeprocessen ska fortskrida väl. Vidare beskrivs hur respondenterna oftast fått dessa behov tillfredsställda av det informella stödet, vilket även detta överensstämmer med den tidigare forskningen, här av McCart et al. (2010).

En av kvinnorna säger; *"Har framför allt basala behov av stor värme och omsorg för att kunna läka i grundläggande känsloliv och släppa tankens kontroll över mina reaktioner."* Anledningen till att detta blir ett så stort behov menar författarna hänger ihop med svårigheterna med sociala kontakter. Trots dess svårigheter blir detta behov oftast tillfredsställt genom informellt stöd, en annan av kvinnorna skriver; *"Bäst hjälp*

har jag fått utav sk normala människor utan utbildning och utanför sjukvården.”. Förutom närstående så fyller andra kvinnor som delar liknande erfarenheter en viktig roll. Informanterna verkar överlag ha lättare att prata och öppna sig för någon som de delar liknande historia med, där finner de utsatta både gemenskap och förståelse. Viktigt att inse här är att det inte bara handlar om förståelse för hur det är att bli utsatt för sexuella övergrepp, utan lika mycket om hur det till exempel känns att bli utsatt för vad en av kvinnorna beskriver som; *“den andra våldtäkten” en anmälan innebär*, den förståelsen gör att relationer med andra utsatta genererar styrka och inspiration, till att fortsätta kämpa.

5.3 Rädslan att bli definierad

Detta tema beskriver hur bemötande som inte uppfyller de behov som beskrevs i det förra avsnittet kan vara med och skapa nya negativa konsekvenser. Att tvingas kämpa för att få stöd som hjälper verkar vanligt och när dessa behov inte tillfredsställs kan detta leda till en känsla av att bli definierad utifrån sina erfarenheter; *“...och jag är rädd att det ska synas på mig vad jag varit med om. Som om jag är ”märkt” eller ”äcklig” eller om folk bara visste skulle det vara skäl nog att skapa ett avstånd, en distans, till mig som person.”.* Denna rädsla är i stor utsträckning en effekt av de utsattas kontakt med det formella stödet, respondenterna uttrycker generellt dåliga erfarenhet i sin kontakt med sjukvårdspersonal, hon fortsätter; *“Människor som arbetar eller har arbetat inom sjukvården definierar i större utsträckning än andra.”.* Det finns alltså ett behov av att inte bli definierad, en annan kvinna beskriver det såhär; *“...att jag hade behövt få vara i sammanhang där jag bara fått vara jag. Inte den med ”problemet” hela tiden.”.*

5.4 Diagnoser

Ytterligare en problematik att lyfta fram är att alla våra respondenter har eller har haft svåra psykiska besvär till följd av de övergrepp de utsatts för. För alla utom en har dessa besvär resulterat i fastställda diagnoser av olika slag. En vanlig effekt av de trauman det varit utsatta för är PTSD och dissociationsproblematik samt återkommande depressioner. En av kvinnorna berättar att; *“förlust av kontroll är något som är väldigt påtagligt vid traumaproblematik då flashbacks, mardrömmar och dissociation styr, försvårar och begränsar livet”.* Nämnade resultat

överensstämmer med de insamlade resultatet Pedersen och Stormhøjs (2011) undersökning påvisat.

5.5 Brister och tillgångar i det formella stödet

Detta avsnitt ges särskilt utrymme då det är en stor del av vårt problemområde och det finns många aspekter att lyfta fram. Det beror också på att vi här funnit tydligare avvikelser mellan respondenternas upplevelser än i de tidigare avsnitten. Avsnittet inleds med resultat som visar att majoriteten av våra respondenter upplever att det stöd de fått varken varit tillfredsställande eller uppnått deras förväntningar. Därefter presenteras resultat från den av våra respondenter vars upplevelse skiljer sig från de andra. Hon är nöjd med det stöd hon fått och skriver att hon genom samtalsterapi och sedermera anmälan väl kunnat läka de sår som övergreppen åstadkommit. Avslutningsvis tar vi i detta stycke upp en annan respondents upplevelse av anmälan och förhör vilken i motsats till föregående är en målande bild av sekundär viktimisering.

I det utbredda missnöjet över sin kontakt med det formella stödet ser vi stora likheter mellan respondenterna, en återkommande problematik är en upplevelse av att kompetensen brister. Eftersom det finns diagnoser och många också får sådana menar vi att de i sin kontakt med det formella stödet sedermera förväntar sig (med all rätt) att de ska bli bemötta av personal som har utbildning och kompetens för de diagnoser som de fått. *“Samtalen jag blev ordinerad var hos en kurator - vi pratade ingenting om övergreppen. Hon pratade i telefonen med sin familj när jag var där och ignorerade min problematik. Jag slutade gå till henne i samband med att jag fick hallucinationer om min egen död. Jag berättade det för dem. Att jag var rädd att gå dit. Efter tre missade samtal fick jag hem en lapp om att de skrivit ut mig ur systemet.”* En annan av kvinnorna säger; *“Har känt mig kränkt hos läkare/gyn bl.a och även av behandlingspersonal som menat att man ska dyka ner i skammen för att kunna byggas upp. En skam och uppmaning baserad på ren moralism.”*

Ett annat exempel från en av våra respondenter, som inte fått diagnosen PTSD även om hon själv anser sig lida av den; *“ingen jag mött har tillräcklig kompetens för att bedöma om det är det jag lider utav”*. I ett annat fall upptäckte den hjälpsökande att hon blivit diagnostiserad med PTSD först tio år efter att diagnos fastställts. På ett

läkarintyg står svart på vitt att patienten bör ta dagliga promenader för att må bättre, ett uttalande som skapade en ytterligare uppgivenhet över den egna situationen. När de inte får det stöd de förväntar sig, när den vars ansvar det är att vara kompetent inte är det, verkar det inte ovanligt att de istället själva tar ansvar för att bli kompetenta. Flera av våra respondenter uttrycker vikten av att själva läsa om sina diagnoser och sin problematik för att förstå och att detta varit dem till hjälp. En upplevelse som alltså är tämligen vanligt återkommande hos våra respondenter är att det formella stödet på olika sätt ignorerade eller blundade inför deras försök att få hjälp. Så här skriver en annan av kvinnorna; *“Min mor vägrade låta mig vara på barnpsykiatrin och jag blev utskriven med hänvisning till BUP. ...min mor intygade att allt var bra (så) räckte det med ett besök den gången.”*

Det skall framhåvas att de stöd som de tränger inte alls är något orimligt, och när det tillhandahålls på ett adekvat sätt blir effekterna mycket annorlunda än vad styckena ovan beskriver. Det viktiga enligt våra respondenter är i mångt och mycket ett empatiskt bemötande, ett annat sätt att säga detta på är enligt Campbell (2008) att undslippa sekundär viktisering. Exempelvis har relevant samtalsterapi varit behjälpligt för de kvinnor som upplever sig ha tagit del av sådan. *“Min BUP-kontakt var underbar och precis det jag behövde. Det var samtalsterapin som tog mig ur min bubbla och in i verkligheten igen, att prata tog mig tillbaka till livet.”* Andra faktorer som samma person uttrycker är behovet att distansera sig till förövaren samt att återta kontrollen; *“Nu när allt är över och mannen som utsatte mig är dömd och placerad på anstalt påverkar det mig inte lika medvetet längre. Jag känner mig inte lika fångad, och inte som att jag alltid är på flykt. Idag är jag trygg i mitt vardagsliv och med personerna som finns i det, men det har varit en lång väg hit och övergreppen påverkade mig mycket även efter att de tog slut.”* Hon fortsätter; *“Ja, idag har jag fått tillbaka all kontroll och det fick jag den dagen då jag lyckades stänga dörren om mitt liv med honom på utsidan av det. Den dagen då jag gjorde min anmälan satte jag ner foten och visade att jag tyckte att det han hade gjort var fel, och det var det som gjorde att jag fick tillbaka kontrollen. Att han blev dömd sedan är bara plus i kanten, det var själva anmälan som var det viktigaste steget.”* I detta fall har rättsväsendet och sjukvården lyckats tillfredsställa några av de behov våra respondenter uttryckt sig ha. Dock har majoriteten av våra respondenter inte anmält. Det är som läsaren kanske redan listat ut inte alls nödvändigt att det är en rädsla för förövare som är störst här,

utan också en tydlig rädsla inför själva rättsprocessen, vilket alltså har konstaterats av Sexualbrottsofferutredningen (2005). En annan av våra respondenter som också har anmält, dock utan fällande dom beskriver processen såhär; *“Anmälan i sig var skitjobbig, tog fyra timmar och jag var mentalt urlakad efteråt och sov resten av den helgen. Förhören som följde efteråt - var tio resor värre. Att sitta i ett stort rum, med två fåtöljer, där videokamerorna pekas ut, för att sedan svara på frågor från en människa man precis träffat fem minuter tidigare - och berätta ingående om de övergrepp man blivit utsatt för.. Jag grät under hela förhöret. Jag kunde peka på var han hade rört mig, men jag var tvungen att uttala vad allting hette och det var värre än jag trodde. Det var verkligen som att återuppleva allting på nytt. Jag var verkligen inte förberedd på det.”*. Värt att notera här är att det inte är samma kvinna som skrivit detta som beskriver anmälan som “den andra våldtäkten”, dock är denna upplevelse ett tydligt exempel på sekundär viktimisering och kan således även utifrån Allen (2005) förstås som ett trauma.

Det gemensamma för majoriteten av dessa kvinnor är alltså en upplevelse av att det dels inte finns kompetens för deras problematik inom vård- och rättsapparaten, samt att vården och andra instanser valt att blunda. Den bristande kompetensen påverkar bemötandet gentemot de utsatta kvinnorna vilket resulterat i en slags rädsla för sjukvården och andra hjälpinstanser, en rädsla för sekundär viktimisering. Den som däremot blivit bemött av kompetent personal som tillgodoser behoven har en helt annorlunda upplevelse vilken fungerat både stärkande och läkande.

6. Analys och resultat

Detta kapitel kommer i större utsträckning än det tidigare att använda teorier och begrepp för att analysera empirin, det kommer som nämnts fortsätta att komma resultat även i detta kapitel och de två sista frågeställningarna kommer att besvaras här. Det första avsnittet tar upp hur respondenterna har upplevt maktlöshet och vilka konsekvenser detta kan medföra. Nästföljande avsnitt specificerar hur maktlösheten skapar behov hos respondenterna. Slutligen presenteras resultat förande medling, här återknyts även mycket av de tidigare presenterade resultaten i analysen av huruvida medling är lämpligt vid sexualbrott.

6.1 Den utsattas maktlöshet och dess effekter

För att förstå hur den sekundära viktimiseringen skapas har vi alltså valt att se på den ur ett maktperspektiv och därigenom tolkat hur olika situationer av maktlöshet påverkar varandra. Vi tar oss tillbaka i tiden till den primära maktlösheten, en av kvinnorna beskriver övergreppen såhär; *“Medan de pågick hade jag ingen kontroll alls, jag var helt i hans makt. Han bestämde över allt som hände i mitt liv, över mig och över min kropp.”*. Vi menar här att denna initiala maktlösheten sedan har stort inflytande på den utsattas liv. Till att börja med upplevs fortfarande förövaren vara den som kontrollerar, även om den själv inte medvetet gör något. En av kvinnorna skriver; *“Jag vågade inte släppa in någon i mitt liv och vågade knappt visa mig utomhus eftersom jag var så rädd att han skulle söka upp mig, trots att jag samtidigt var medveten om att han satt häktad och inte kunde komma åt mig.”*. Här ser vi hur maktlösheten upplevs utifrån ickehandlingar istället för påtvingade handlingar så som vid övergreppet, förstått utifrån Bachrach & Baratz (1962). Författarna vill här påvisa hur kvinnan fortsätter att befinna sig i en underlägsen maktrelation, att förövaren begränsar hennes liv, men som ni säkert har lagt märke till så börjar det här bli oklart huruvida förövaren fortfarande har en aktiv roll eller ej. Det relevanta är dock som tidigare också nämnts kvinnans maktlöshet och specifikt hur den påverkar hennes kontroll över sitt liv.

6.2 Hur den sekundära viktimiseringen skapar behov

I föregående kapitel visades hur respondenterna när de sökte hjälp och upprättelse på olika sätt upplevde att de nekats detta, till och med kände de sig i vissa fall nedtryckta av den de sökt hjälp från. Detta menar vi på försätter kvinnorna i ytterligare underlägsna maktpositioner, gång på gång. Här ska poängteras att det inte endast är i sin kontakt med det formella stödet som detta sker, en av kvinnorna skriver; *“I högstadiet berättade jag för mina bästa vänner. De vände mig ryggen och berättade om övergreppen för hela skolan och skickade insändare till den lokala tidningen. I den vevan berättade jag för mamma. Hon sa att det var normalt.”*. Detta lyfts upp trots studiens fokus på det formella stödet för att påvisa hur mycket det är som spelar in och påverkar kvinnornas situation. Flera av de behov som tidigare konstaterats är delvis skapta av den sekundära viktimiseringen. Exempelvis att kvinnorna genom sin ständiga maktlöshet får ett större och större behov av att återta sin kontroll, att förändra sina maktrelationer menar vi stärker deras kontrollbehov ytterligare. Även de

basala behov av empati som påvisats anser vi stärks genom själva frånvaron av empati. På detta sätt menar författarna att många av de behov som kvinnorna upplever kan ses utifrån Lukes (1974) definition av makt, att behoven är skapta och stärkta genom alla de ständigt återkommande situationer av maktlöshet som placerar kvinnan utan kontroll. Det är inte längre lika tydligt för de utsatta vem den andra aktören i relationen är, för vissa är det fortfarande förövaren som står i fokus; ”*Just nu känner jag att han har tagit för mycket tid och för stor plats i mitt liv, och att jag inte har någon mer tid att ge honom.*”. Andra har insett samhällets del i sin problematik; “*Hade jag som yngre vetat om att det inte finns någon hjälp att få inom landstinget så hade jag försökt kanalisera den enorma energin och handlingskraften det tog att få hjälp istället på ett arbete*” Återigen är det intressanta egentligen inte vem de anser den andra aktören vara utan snarare hur de upplever sin egen situation, ofta utlämnade, utan adekvat hjälp med stora problem i sina vardagsliv.

Det kan verka svårt att säga vem som bär ansvar för de stora problem som kvinnorna beskriver, det är ofta speciellt svårt för dem själva, tyvärr tar de också ofta på sig skulden. Vi menar i enlighet med Morriss (1987) att samhället torde vara ansvarigt eftersom det uppenbarligen kan förbättra det formella stöd som erbjuds för att de utsatta skall återfå sin autonomi.

6.3 Att äga sin konflikt genom transformativ medling

I detta avsnitt skall vi genom de tidigare presenterade resultaten undersöka huruvida medling är ett arbetssätt anpassat för de behov och begränsningar som våra respondenter uttryckt. Därefter presenteras deras egna åsikter om medling. Vi börjar med de första två avsnitten i kapitel 5, där det står att respondenterna har kontrollbehov, problem med sociala kontakter samt behov av förståelse, gemenskap och empati.

Den transformativa medlingen är ett verktyg som hjälper den brottsutsatta att återta kontroll över den egna situationen genom att tillåtas äga sin konflikt. Detta är relevant då vi förstår respondenternas behov av att kunna styra sina sociala kontakter som en copingstrategi vilken är sprungen ur den primärt maktlösa situation de sexuella övergreppen genererat för dem. Respondenterna har uttryckt att detta kontrollbehov både isolerar och bidrar till ensamhet samt begränsar möjligheten att delta i ett socialt

liv på det sätt de skulle önska. Syftet med medlingens byggstenar *empowerment* och *recognition* överensstämmer med de behov av *förståelse*, och *empati* som respondenterna uttryckt. Genom att fokus läggs på dessa nyckelbegrepp är idén att tilltro till den egna individen skall skapas och därigenom stärks också samspelet och den sociala interaktionen med andra vilket i sin tur bidrar till ett återtagande av kontroll. Härigenom kan visionen om ett fullgott liv uppnås, vilket flera av våra respondenter uttryckt att de saknar.

På grund av det initiala motstånd vi mötte från stödcentret, vilket vi alltså tolkade berodde på studiens fokus på medling, valde vi inledningsvis att fråga våra respondenter om behov fanns att gärningspersonerna som utsatt dem skulle förstå hur handlingarna påverkat deras liv. Detta är en funktion som den transformativa medlingen har som syfte att uppfylla genom *recognition*. Två av respondenterna svarade nej, men påtalade dock att de hade behov av att bearbeta händelsen men utan att involvera gärningsmännen. Övriga tre svarade ja på frågan. Då den medlingstyp vi inriktat oss på knappt används i Sverige idag valde vi att i följdfrågorna angående detta inleda med en kortare beskrivning av vad denna medlingstyp innebär och dess syfte. Efter att följdfrågan ställts ändrade sig de respondenter vilka inledningsvis svarade nej på första frågan.

En av nejsägarna skrev att hon inte hade detta behov främst på grund av rädsla men också på grund av skam. Efter att ha fått följdfrågan ändrade hon sig dock och skriver att hon skulle kunna tänka sig medling men då med syftet att preventera gärningsmannen från återfall i brott. *“Jag hade kunnat tänka mig medling i ett syfte för egen del när jag tänker lite mer på det: Om personen blivit dömd och det är i behandlings- och preventionssyfte. Dessa människors attityd till brottet betyder inget för mitt läkande och jag bryr mig endast om deras möjliga förändring i syftet att de inte skadar fler.”*. Den andra respondenten som sa nej menar att behovet kan komma att dyka upp i framtiden men att hon just nu är nöjd med att tala med sin gärningsman utan dennes närvaro, bland annat genom brev som aldrig skickas. När följdfrågan ställdes uppgav hon att hon ansåg att medling kan användas så länge den är frivillig och används med stor försiktighet. *“Jag anser att det ska krävas att det inte bara ska vara den utsattes vilja och önskan. För den kan drivas av behov som inte alltid i alla lägen är konstruktiv utan kan ställa till med mycket skada. Det skall föregås av god*

terapi och bedömas möjlig av inom området kunnig psykoterapeut. Och följas upp med detsamma.”. Ytterligare en av kvinnorna är inne på samma spår; “Det kan ju iaf finnas tillgängligt för De Som Vill - och inte ses som ett måste vid alla brott. Man ska ju trots allt ha tillgång till lite valmöjligheter och hitta adekvat hjälp till varje enskild person.”. En annan av respondenterna skriver såhär angående om medling borde erbjudas; “Ja, det tror jag på! Varför inte? Om jag tänker på t ex han som våldtog mig utomlands så känner jag inte att jag har några direkt starka känslor för honom rent personligt så jag skulle ställa upp om det blev en sådan medling. Kanske framförallt för att få honom att känna sig dum och att det skulle stärka mig i att se mig själv stå upp för mig själv rent på det själsliga planet. En form av upprättelse!”

Gemensamt för alla informanter oavsett hur de svarat på den första frågan är att de efter att ha tillgodogjort sig information om den transformativa medlingen ansåg att medling borde erbjudas till sexualbrottsutsatta. Dessutom konstaterades i detta avsnitt att genom att gynna de ursprungliga konfliktägarna, vilket alltså görs genom att tillfredsställa de behov som respondenterna upplevt skulle medling kunna bidra till att återta kontroll över deras liv.

7. Slutdiskussion

Utifrån syftet att förstå vilka behov sexualbrottsutsatta kvinnor har, hur de har upplevt kontakten med det formella stödet samt att undersöka huruvida respondenterna anser att medling skulle kunna vara ett fungerande arbetssätt vilket borde erbjudas vid sexualbrott har vi utfört fem intervjuer. Intervjuerna skedde främst via e-post och strukturerades upp utifrån syftet och de teorier vi valt. Resultaten presenterades i teman vilka i mångt och mycket besvarade vilka behov och begränsningar respondenterna hade; empatiskt bemötande samt kontrollbehov vilket i stor utsträckning påverkade deras sociala relationer. Vidare har författarna i denna studie fått fram resultat vilka visar att respondenterna upplevt det formella stödet bristfälligt, de har uttryckt sig blivit avhysta, ignorerade och skuldbelagda. Det finns förutom rädslan för förövaren också en rädsla för den “andra våldtäkten” en anmälan innebär. Det skall här poängteras att respondenterna inte enbart pratar om sin upplevelse av rättsväsendet utan även andra delar av det formella stödet så som sjukvård och

psykiatri. Resultaten visar att när kvinnornas kontakt med det formella stödet upplevts bristfällig har det i mångt och mycket resulterat i en sekundär viktisering.

Det har också påvisats hur relationen mellan olika situationer av maktlöshet inklusive den sekundära viktiseringen påverkar de redan konstaterade begränsningarna hos våra respondenter. Därför anser författarna i denna studie att det är av yttersta vikt att formellt stöd som erbjuds till sexualbrottsutsatta har som ett av sina främsta mål att förhindra att de återigen hamnar i maktlösa situationer inom ramen för stödet. Den av respondenterna som uppvisar störst förnöjsamhet med det formella stödet anser bland annat att hon med dess hjälp har kunnat återta kontrollen över sitt liv. Den transformativa medlingen är ett arbetssätt vars syfte överensstämmer med de behov studien påvisat att respondenterna upplever sig ha. Efter att ha tillgodogjort sig information om den transformativa medlingens grundidé ansåg informanterna att medlingstypen borde erbjudas vid sexualbrott. Vidare visar resultaten att respondenterna menar att medling inte kan stå ensamt utan att annat stöd också krävs, exempelvis har alla respondenter lyft fram vikten av adekvat samtalsterapi för att bearbeta sina trauman. Det är även av vikt att påtala att respondenterna menar att medling skall tillhandahållas vid rätt tidpunkt i de fall en sådan process önskas. Studien har inte undersökt när detta i så fall ska vara.

Vi har fått våra frågeställningar besvarade på ett tillfredställande sätt vilket vi lyft både i resultat samt analysavsnittet. Den svårighet vi hade att få tag på respondenter trots ett mycket aktivt sökande efter informanter har för oss tydliggjort att studiens ämnesområde är kontroversiellt vilket stärker våra tankar om att ytterligare forskning bör göras. Studiens utfall hade kunnat se annorlunda ut om vi fokuserat på att utföra fysiska intervjuer. Det optimala utifrån studiens syfte hade då varit att intervjua kvinnor vilka blivit utsatta för sexuella övergrepp och därefter deltagit i medling, exempelvis i Danmark. Vi menar dock att vår studie tillfört empiri inom området med hänsyn taget till den försumbara mängd forskning bedrivits inom ämnet i Sverige ännu.

Utifrån våra resultat kan vi påvisa att det finns en uppfattning bland våra respondenter att ett erbjudande av medling vid sexualbrott borde införas, men då det inte erbjuds i Sverige idag har vi tagit upp Danmark som ett exempel där detta förekommer med

goda resultat. Centret för våldtäktsoffer i Köpenhamn arbetar aktivt för att driva forskning inom området. Målet är att utveckla och förbättra det efterarbete som görs i samband med sexuella övergrepp. Dels utvecklas de medicinska metoderna i samband med läkare och sjuksköterskor, vidare bedrivs psykosocial forskning av socialarbetare och psykologer. Det erbjuds också utbildning och information till andra aktörer som i sitt yrke kommer i kontakt med våldtäktsoffer, exempelvis jurister (Rikshospitalet, 2013).

Att arbeta på ett sådant sätt som centret gör i sin strävan att nå ut och kommunicera med olika samhällsorgan tror vi är av vikt för att kunna påverka och stärka ett mer individorienterat perspektiv på sexuella övergrepp och de konsekvenser dessa kan ge. Vi menar att Danmark är ett föredöme att ta efter. Vi har en lång väg att vandra, dels när det berör bemötandet av den primära viktimiseringen och förlustkänslan av kontroll som ett övergrepp kan ge, dels den sekundära vilken den utsatta kan råka ut för i bland annat sin kontakt med samhällsliga institutioner, varför vi återigen menar det vara av vikt att fortsätta driva forskningen framåt.

8. Referenslista

- Allen, Jon G. (2005). *Coping with trauma: hope through understanding*. 2. ed. Washington, D.C.: American Psychiatric Publishing
- Bachrach, Peter & Baratz, Morton S. (1962) Two Faces of Power. *The American Political Science Review*, Vol. 56, No. 4, s. 947-952.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2000). *Medling vid brott, Brottsoffren berättar*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Tillgänglig: http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800020741/1312291921679/2000_medling_vid_brott_brottsoffren_berattar.pdf [2013-11-27]
- Bush, Robert A. Baruch & Folger, Joseph P. (2010). *Transformativ medling: ett relationellt förhållningssätt till konflikt*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Campbell, Rebecca (2008). The Psychological Impact of Rape Victims' Experiences With the Legal, Medical, and Mental Health Systems. *The American psychologist: journal of the American psychological association*. Vol. 63, No. 8, s. 702-717.
- Campbell, Rebecca & Raja, Sheela (1999). The secondary victimization of rape victims: Insights from mental health professionals who treat survivors of violence. *Violence and Victims*, Vol. 14, No. 3, s. 261–275.
- Carlsson, Ninni (2009). *Avslöjandets tid: kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet
- Christie, Nils (1977). Conflict as property. *British Journal of Criminology*. Vol. 17, No. 1, s. 1-15
- Dahl, Robert A. (1957) The concept of power. *Behavioral science*. Vol. 2, No. 3, s. 201-215
- Eckenrode, John (red.) (1991). *The social context of coping*. New York: Plenum Press
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2013-12-12].
- Hartman, Jan (2004). *Vetenskapligt tänkande: från kunskapsteori till metodteori*. 2., [utök. och kompletterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Jeffmar, Marianne (1994). *Vargens mjuka tassor*: [roman]. Stockholm: Bonnier

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lukes, Steven (1974). *Power: a radical view*. London: Macmillan

Morriss, Peter (1987). *Power: a philosophical analysis*. Manchester: Manchester University Press

Odén, Niklas (2007). *Medling vid brott: en handbok*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Tillgänglig:
http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180009342/2007_medling_vid_brott.pdf [2013-11-25]

Pedersen, Bodil (2011). Perspektiver på Voldtægt. s.161-187. I Pedersen, Bodil & Salkvist, Rikke S. (2011). *Rape, trauma and social relations: a conduct of daily life approach*. Roskilde: Roskilde University.

Pedersen, Bodil & Stormhøj, Christel (2011). Køn, 'onde cirkler' og (dis)empowerment – Om samfundsmæssige og personlige betydninger af voldtægt. s. 9-42. I Pedersen, Bodil & Salkvist, Rikke S. (2011). *Rape, trauma and social relations: a conduct of daily life approach*. Roskilde: Roskilde University.

Rikshospitalet (2013). Afdelninger. Center for Seksuelle Overgreb. Unge og voksne. Tillgänglig:
http://www.rigshospitalet.dk/menu/AFDELINGER/Enheder+paa+tvaaers/Center+for+Seksuelle+Overgreb/Videnscenter/Unge_og_Voksne/ [2013-12-03]

Sexualbrottsofferutredningen (2005). *Anmälan och utredning av sexualbrott: förslag på förbättringar ur ett brottsofferperspektiv : promemoria*. Stockholm: Fritzes

Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/52534> [2013-11-08].

9. Bilagor

9.1 Populärvetenskaplig framställning

Att det förekommer sexuella övergrepp känner de flesta av oss till men vi vet kanske inte alltid i helhet vad det egentligen innebär. De flesta av oss har en bild om hur en våldtäkt ser ut. Kanske vi tänker att det är något av det mest fruktansvärda som kan hända. Kanske vi tänker på gärningsmännen, kanske vi fokuserar på att de ska straffas, att de skall tas bort ur samhället in i fängelser så är ett av problemen löst. Förmodligen har vi också en idé om att de som blivit utsatta för våldtäkter eller andra sexuella övergrepp självklart skall få hjälp och stöd. Det kanske vi tar för givet. Men vad händer egentligen med de utsatta? Hur ser livet ut när övergreppen slutat och gärningsmannen är borta? Finns han ändå kvar och styr den utsattas liv efteråt utan att i egentlig mening vara där? Går det att leva eller handlar det kanske bara om att överleva? Finns det fungerande hjälp att få i samhället? Vårt syfte har varit att söka svar på dessa frågor genom att ta del av sexualbrottsutsatta kvinnors egna berättelser om sina upplevelser. Detta har gjorts genom intervjuer. Våra resultat har visat att det inte är helt lätt att få den hjälp och det stöd som behövs för att kunna bearbeta övergreppen. Många gånger har de intervjuade kvinnorna upplevt att själva stödet också förgripit sig på dem. Att i första hand bli utsatt för sexuella övergrepp traumatiserar, skapar maktlöshet och sätter djupa spår vilket kan ge negativa konsekvenser för hela livet. Om sedan de instanser som skall hjälpa sexualbrottsutsatta kvinnor gör samma sak blir resultatet en känsla av maktlöshet ytterligare en gång. Om hjälpen som finns fungerar på ett otillfredsställande sätt kan det alltså innebära att det skapas svårigheter för de utsatta att läka och bearbeta sina trauman. Det är därför viktigt att studera hur hjälpen ser ut idag och därigenom se om den kan förbättras. Vi har haft som avsikt att titta på om ett införande av ett arbetssätt som kallas *transformativ medling* skulle kunna skapa en förbättring i det stöd som erbjuds idag. Alla människor har rätt till ett fullgott liv och det är vårt gemensamma ansvar att göra det bästa för varandra. Transformativ medling erbjuds bland annat i vårt grannland Danmark till personer som blivit sexuellt utnyttjade men inte här i Sverige. Vi har undersökt om detta även borde erbjudas i Sverige och kommit fram till att så är fallet. Den transformativa medlingen fungerar på ett sådant sätt att den skulle hjälpa de utsatta att läka sin sår och kunna leva fullgoda liv.

9.2 Appendix 1 - Förfrågan

Hej!

Jag heter Lisa-Marie Magnusson och studerar vid Göteborgs Universitet och jag skulle vilja berätta lite om ett projekt jag håller på med tillsammans med min medförfattare Hannes Edström. Vi är studenter vid institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet och arbetar just nu på vår kandidatuppsats. Ett stort problem som vi vill belysa och undersöka är att det är så vanligt med sexuella övergrepp mot kvinnor. Tyvärr är det ju ofta så att kvinnor som söker stöd, hjälp och upprättelse i sin omgivning och av samhället ofta känner sig kränkta och ifrågasatta. Vi har alltså ett underproblem, att samhället inte på ett tillfredsställande sätt kan bemöta behoven hos kvinnor som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Efter ett övergrepp finns så många känslor i omlopp, någonstans känner vi att samhället behöver kliva fram och hjälpa de som blivit utsatta med olika resurser. Satsa på att hitta lösningar som gör det möjligt att bearbeta sina upplevelser på ett sätt som är tillfredställande.

För att kunna se vilka resurser som kan tänkas behövas och förhoppningsvis bidra till en förändring skulle vi vilja höra utsatta kvinnors berättelser, vilka känslor och behov de upplever och har eller har haft i samband med sina upplevelser. Detta är alltså vårt syfte. Speciellt är vi intresserade av vilka känslor du som utsatt har eller har haft när du sökt stöd, hjälp eller upprättelse. Det spelar ingen roll om du har varit i kontakt med polis, samtalsterapi eller något stödcenter, eller om du inte har haft det. Det spelar heller ingen roll om det är länge sedan övergreppen hände. Det enda vi önskar är att du är öppen och villig att vara med i en intervju, det krävs också att du är över 18 år, är du inte det men ändå vill vara med så kontakta oss så kan vi lösa det. Du är som deltagare helt i kontroll över vad som skall hända i ditt samtal med oss. Du väljer vem av oss du vill tala med antingen mig, (Lisa-Marie) eller Hannes. Vill du går det bra att tala med oss båda. Ett deltagande görs på dina villkor Du väljer själv vad du vill berätta och du bestämmer också om du vill avbryta deltagandet. Skulle så vara fallet avslutar vi omedelbart och utan konsekvens. Det som blivit sagt utesluts ur studien. Din anonymitet garanteras. I det fall du önskar vara anonym vid samtal med oss går detta också att ordna.

När du bestämt om du vill vara med så kommer vi gemensamt fram till en lösning som passar dig när det gäller hur vi skall kommunicera under intervjun. Vi finns i

Göteborg och kan träffas här i universitets lokaler men också på annan plats i Göteborg med omnejd. Om du inte vill träffas irl så kan jag (eller Hannes om det känns bättre) intervjuas via telefon eller på Skype (det går även bra att endast tala via chatten på Skype). Det som är viktigt är att du känner dig bekväm i situationen. I det fall du vill intervjuas så får du prata fritt om det du vill, jag kommer ställa några frågor för att rikta samtalet lite men som du självklart inte behöver svara på, det är du som styr. Ett annat alternativ är att jag och Hannes formulerar konkreta frågor till dig som du får besvara via mail. Känns några av dessa alternativ bra för dig?

Om du beslutar dig för att delta kommer vi att göra ett avtal där du garanteras att vi kommer behandla dina uppgifter på ett sådant sätt att de inte kan sammankopplas till dig som person (om du inte vill det förstås) och där du garanteras att vi utför studien i vetenskapligt syfte. Du kommer självklart få tillgång till slutprodukten och våra resultat. Du är också fri att ställa frågor under arbetets gång. Har du fler frågor tveka inte att ställa dem- vi hoppas på att du vill vara med.

Avslutningsvis vill jag be om ursäkt om du på något vis tagit illa vid dig av att jag tagit kontakt. Det var aldrig min avsikt.

Varma hälsningar Lisa-Marie och Hannes

lisa_Magnusson85@hotmail.com

hannez_84@hotmail.com

Bifogar även kontaktuppgifter till vår handledare om du vill kontakta någon annan än oss angående studien: <http://www.socav.gu.se/kontaktaoss/Personal+A-%C3%96/engdahl--oskar/>

9.3 Appendix 2 - följbrev för mail intervju

Frågor till dig som valt att delta i vår studie rörande sexuella övergrepp

Inledning:

Jag heter Lisa-Marie Magnusson och studerar vid Göteborgs Universitet och jag skulle vilja berätta lite om ett projekt jag håller på med tillsammans med min medförfattare Hannes Edström. Vi är studenter vid institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet och arbetar just nu på vår kandidatuppsats. Ett stort problem som vi vill belysa och undersöka är att det är så vanligt med sexuella övergrepp mot kvinnor. Tyvärr är det ju ofta så att kvinnor som söker stöd, hjälp och upprättelse i sin omgivning och i samhället känner sig kränkta och ifrågasatta. Vi har alltså ett underproblem, att samhället inte på ett tillfredsställande sätt kan bemöta behoven hos kvinnor som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Efter ett övergrepp finns så många känslor i omlopp, någonstans känner vi att samhället behöver kliva fram och hjälpa de som blivit utsatta med olika resurser. Satsa på att hitta lösningar som gör det möjligt att bearbeta sina upplevelser på ett sätt som är tillfredställande.

För att kunna se vilka resurser som kan tänkas behövas och förhoppningsvis bidra till en förändring skulle vi vilja höra utsatta kvinnors berättelser, vilka känslor och behov de upplever och har eller har haft i samband med sina upplevelser. Detta är alltså vårt syfte. Speciellt är vi intresserade av vilka känslor du som utsatt har eller har haft när du sökt stöd, hjälp eller upprättelse. Det spelar ingen roll om du har varit i kontakt med polis, samtalsterapi eller något stödcenter, eller om du inte har haft det. Det spelar heller ingen roll vid vilken tidpunkt i ditt liv övergreppen skett. Det enda vi önskar är att du är öppen och villig att vara med i en intervju. Genom att välja om och hur du vill besvara frågorna är det du som deltagare som har full kontroll över vad som skall hända i ditt samtal med oss.

Eftersom detta är ett alternativ till face-to-face intervju så får du gärna vara utförlig i dina svar, men det är självklart inget krav. Frågorna är öppna och du väljer fritt hur mycket eller lite du själv vill svara. Vill du besvara frågorna en och en så går det bra. Om du känner dig mer tillfreds med att besvara alla i en flytande text är även detta helt i sin ordning. Känner du att du vill delge annan information som varit viktig för dig utöver de frågor vi ställt så är du varmt välkommen att göra det också.

Nu vill vi be dig om följande: reflektera över frågorna nedan, ta din tid och besvara så utförligt och beskrivande du kan/vill. Om du kör fast, gå vidare så finns alltid möjligheten att gå tillbaka eller kontakta oss om något är oklart.

Frågor:

- Hur har övergreppet/övergreppen påverkat dig i ditt vardagsliv?
- Har du upplevt att övergreppet/övergreppen påverkat din kontroll över ditt liv och i så fall på vilket sätt?
- Om det har påverkat din kontroll över ditt liv- upplever du att du har kunnat återta kontrollen och vad har i så fall hjälpt dig?
- Vad har du saknat för att ytterligare bidra till att återta kontrollen?
- Om du sökt hjälp eller stöd, vart har du då vänt dig?
- Vilket stöd hade du velat ha/vill ha efter övergreppet/övergreppen?
- Vilka behov upplever du att du har eller har haft efter övergreppet/övergreppen?
- Hade du haft/har du behov av att personen/personerna som utsatt dig skulle veta och förstå hur deras handlingar påverkat dig?

Vi ser gärna att du svara oss inom en vecka, men samtidigt är det viktigt att du inte känner dig stressad. Behöver du mer tid kontakta oss bara så hittar vi en lösning. För att återskapa något av det utbyte som en face-to-face intervju innebär så är det inte omöjligt att vi återkommer med följdfrågor.

Slutligen vill vi gärna veta om du skulle ångra dig och inte längre vill delta. Du behöver inte ange förklaring men om du ändå vill så skulle vi uppskatta det.

Stort tack för att du medverkar- dina svar är värdefulla.

Varma hälsningar Lisa-Marie och Hannes

lisa_magnusson85@hotmail.com

hannez_84@hotmail.com

Bifogar även kontaktuppgifter till vår handledare om du vill kontakta någon annan än oss angående studien: <http://www.socav.gu.se/kontaktaoss/Personal+A-%C3%96/engdahl--oskar/>